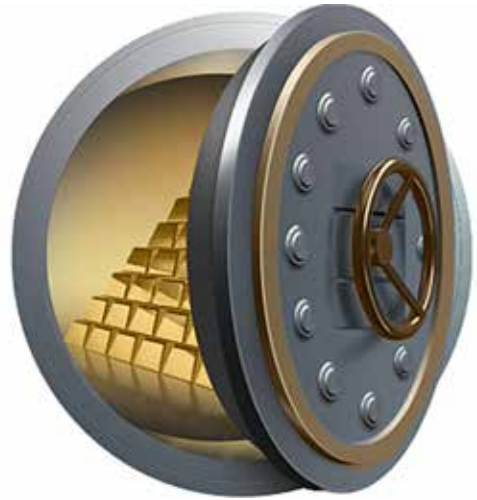

როგორ გავხადოთ კონკურენტუნარიანი საქართველოს საბანკო სისტემა

საქართველოს საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლის პროცესთან ერთად, საბანკო სექტორის განვითარებაც წინააღმდეგობრივი მოვლენებით ხასიათდება.

უკანასკნელი ოცი წლის განმავლობაში საქართველოში ჩამოყალიბდა ორდონიანი საბანკო სისტემა, რომელიც ამჟამად თავისი განვითარების სრულყოფის პროცესში იმყოფება. გარდამავალი ეკონომიკის პირობებში ფულად-საკრედიტო სისტემის რეფორმირების დაჩქარება ეკონომიკის სტაბილიზაციის მიღწევის ერთ-ერთი მთავარი მიმართულებაა. ამ პრობლემის აქტუალურობას აძლიერებს ის გარემოება, რომ საბანკო სისტემის ჩამოყალიბება-სრულყოფის პროცესი მიმდინარეობს სისტემური ეკონომიკური კრიზისის, მრავალი ნეგატიური მოვლენის პირობებში. ასეთ ვითარებაში განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება საბანკო ზედამხედველობის სისტემის არსებობას და მის ოპტიმალურ რეგულირებას. დასავლეთის განვითარებულ ქვეყნებში დიდი ხანია ჩამოყალიბებულია საბანკო ზედამხედველობის ორგანოების და საბანკო აუდიტის ეფექტიანი სტრუქტურა, რომელიც წარმატებით ფუნქციონირებს.

მრავალი ქვეყნის გამოცდილება ცხადყოფს, რომ სწორედ ეფექტიანი საბანკო ზედამხედველობის არსებობა განაპირობებს საბანკო სისტემის ფუნქციონირებაში არასასურველი, ნეგატიური პროცესების შესაძლებლობათა შეზღუდვას. ამასთან, ხაზი უნდა გაფუსვავთ იმას, რომ საბანკო ზედამხედველობის ეფექტიანობა დამოკიდებულია არა მარტო კანონმდებლობისა და ნორმატიული ბაზის განვითარებაზე, არამედ იმაზე, რომელი სახელმწიფო ორგანო ახორციელებს ზედამხედველობას და რაოდენ დამოუკიდებლად ეწევა საქმიანობას ეს ორგანო.

დღეისათვის, საზღვარგარეთის ქვეყნების პრაქტიკაში შეიძლება

გამოიყოს, ორგანიზაციული სტრუქტურითა და ფუნქციებით, ასევე ამ სტრუქტურაში ცენტრალური ბანკის ადგილითა და როლით განსხვავებული საბანკო ზედამხედველობის სამი მოდელი. **პირველ ჯგუფს** მიეკუთვნება ქვეყნები, სადაც საბანკო ზედამხედველობის ფუნქციას ასრულებს ცენტრალური ბანკი (ავსტრალია, ირლანდია, ესპანეთი, ნიდერლანდები, ახალი ზელანდია, პორტუგალია, ჩინეთი). **მეორე ჯგუფს** მიეკუთვნება ის ქვეყნები, რომლებიც გამოირჩევიან იმით, რომ საკრედიტო ორგანიზაციებზე საზედამხედველო საქმიანობას ეწევა ცენტრალური ბანკი, სხვა სახელმწიფო ორგანოებთან თანამშრომლობის საფუძველზე (საფრანგეთი, გერმანია, აშშ, იაპონია, ბელგია, საბერძნეთი, შვეიცარია). **მესამე ჯგუფს** მიეკუთვნება ქვეყნები, რომლებიც საბანკო ზედამხედველობას ახორციელებენ დამოუკიდებლად, ცენტრალური ბანკის მონაწილეობის გარეშე (ინგლისი, დანია, კანადა, ნორვეგია, შვედეთი).

საქართველოს საბანკო სისტემის დღევანდელი პირობებიდან გამომდინარე, განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს მეორე ჯგუფის ქვეყნების საბანკო-საზედამხედველო საქმიანობა, რომელსაც ახორციელებს ცენტრალური ბანკი სხვა ორგანოებთან ერთად. ავიღოთ, მაგალითად, საფრანგეთი, სადაც საკრედიტო ორგანიზაციების საქმიანობაზე ზედამხედველობას წარმართავს საბანკო კანონმდებლობის საფუძველზე რამდენიმე სახელმწიფო ორგანო: საფრანგეთის ცენტრალური ბანკი, საბანკო საქმიანობის რეგლამენტაციის კომიტეტი, საკრედიტო დანე-

სებულებათა კომიტეტი და საბანკო კომისია. საბანკო ზედამხედველობის ორგანოების საერთო საქმიანობას ხელმძღვანელობს საფრანგეთის ცენტრალური ბანკის თავმჯდომარე, რომელსაც პარალელურად წამყვანი თანამდებობები უკავია საბანკო ზედამხედველობის სხვა ორგანოების ხელმძღვანელობაშიც. საბანკო საქმიანობის რეგლამენტაციის კომიტეტი საკრედიტო დანესებულებების ფუნქციონირების წესებს განსაზღვრავს, აწესებს მათი კაპიტალის მოცულობასა და სტრუქტურას, დაკრედიტების პროცესში სხვა დანესებულებათა მონაწილეობის პირობებს, ოპერაციების განხორციელების მეთოდებს, შეიმუშავებს საკრედიტო დანესებულებების გახსნის, ბუღალტრული აღრიცხვისა და მართვის წესებს, ერთ მსესხებელზე გასაცემი თანხის დაკრედიტების ნორმატივებს, ლიკვიდობას და ა. შ. რაც შეეხება საკრედიტო დანესებულებათა კომიტეტს, მისი საქმიანობა შემოსაზღვრულია გადაწყვეტილებათა კონკრეტული მიმართულებით. მის კომპეტენციაში შედის ატესტაციის ჩატარება, მათი ლიცენზირების პროცესის ორგანიზება, საკრედიტო დანესებულებათა გახსნის გადაწყვეტილების მიღება. საბანკო კომისია ძირითადად საფრანგეთის ბანკებისგან დამოუკიდებლად მოქმედებს, მაგრამ თავისი საქმიანობის პროცესში მჭიდრო კავშირშია მასთან. ამ კომისიის სამოქმედო ორგანოები ძირითადად დაკომპლექტებულია ცენტრალური ბანკის თანამშრომლებით. სწორედ საბანკო კომისიას ევალება უშუალოდ საბანკო ზედამხედველობის ფუნქციის შესრულება, რომლის

მოვალეობაში შედის საკრედიტო და-
წესებულებათა საქმიანობის შესწავ-
ლა, მათ საფინანსო მდგომარეობაზე
და ბანკების თანამშრომლების მიერ
პროფესიული ეთიკის დაცვაზე კონ-
ტროლი. კომისია პერიოდულად ანა-
ლიზებს თავის ზედამხედველობაში
მყოფი საბანკო დაწესებულებების
ფინანსური ანგარიშგების მდგომარე-
ობას, ასევე, აწარმოებს ადგილებზე
გასვლით შემოწმებას, რომელიც
ხორციელდება საფრანგეთის ბანკის
გადაწყვეტილების საფუძველზე.

საქართველოში, 2008 წლამდე,
აქტუალური იყო ეროვნული ბანკის
კომერციულ ბანკებზე ზედამხედვე-
ლობის სამმართველოს სტრუქტურის
გაუმჯობესების საკითხი. აღნიშნულ
სამმართველოში გაერთიანებული
იყო ექვსი განყოფილება: **1. ბანკების
ლიცენზირების, 2. მეთოდოლოგიის,
3. ბანკების ანგარიშგების, 4. ბანკე-
ბის ადგილებზე შემოწმების, 5. ბან-
კების ლიკვიდაციის, 6. არასაბანკო
დაწესებულებების ზედამხედველო-
ბის განყოფილებები.** აღნიშნული
სტრუქტურა ნაკლებად ეფექტიანი
იყო, ვინაიდან აერთიანებდა საკმაოდ
ბევრ, შინაარსობრივად სხვადასხვა
ფუნქციას.

2008 წლიდან ეროვნული ბანკის
ზედამხედველობის ფუნქცია გადა-
ეცა ახლადშექმნილ **საფინანსო ზე-
დამხედველობის სააგენტოს**. მას
დაემატა ფასიანი ქაღალდების კო-
მისიისა და დაზღვევის სახელმწიფო
კომიტეტის რეგულირების ფუნქცია.
მისი ფუნქციონირება რეგულირდე-
ბა საქართველოს ეროვნული ბანკის
ორგანული კანონის მე-8 თავის შე-
საბამისად, რომელიც სრულყოფას
საჭიროებს. მხედველობაში გვაქვს
შემდეგი გარემოება: ამ **კანონის 52-ე
მუხლის 1 და მე-4 პუნქტები ერთ-
მანეთს არ შეესაბამება. 1-ლ პუნქ-
ტში აღნიშნულია, რომ საფინანსო
ზედამხედველობის სააგენტო იქ-
მნება ეროვნულ ბანკთან, ხოლო
მე-4 პუნქტში წერია, რომ სააგენ-
ტო დამოუკიდებელი ორგანოა და
არ ექვემდებარება სხვა ორგანოს.
2009 წელს საფინანსო ზედამხედვე-
ლობის სააგენტო ეროვნულ ბანკს
შეუერთდა.**

აქვე გვინდა აღვნიშნოთ, რომ
მიზანშეწონილად მიგვაჩნია საქარ-
თველოში ამოქმედდეს **დეპოზიტების
დაზღვევის სააგენტო**, რომელიც

დაიცავს როგორც მენაბრეების,
ისე ბანკების ინტერესებს. ამასთან,
განახორციელებს პრობლემური ბან-
კების დროულ სანაციას და ბანკების
ლიკვიდაციას.

რაც შეეხება ზედამხედველობის
შინაარსობრივ მომენტებს, აუცილე-
ბელია, სააგენტომ განახორციელოს
მეთოდოლოგიური ბაზის სრულყო-
ფის სამუშაოები, როგორც დაწესე-
ბული ნორმატივების და ლიმიტების
გაუმჯობესების, ასევე დღეს მოქმე-
დი ბანკების შემოწმების CAMEL—ის
სარეიტინგო სისტემის დახვეწის
მიმართულებით, ამასთანავე, ზედამ-
ხედველობის სააგენტომ უფრო მეტი
ყურადღება უნდა მიაქციოს საბანკო
რისკების მართვის საკითხებს.

მხარდასაჭერია წინადადება
ეროვნული და კომერციული ბანკე-
ბის საქმიანობის შესახებ კანონების
ახალი რედაქციით შედგენის შესახებ.
უნდა გამარტივდეს, დებულებები
ისე გასაგებად და ცალსახად ჩამო-
ყალიბდეს, რომ არ იწვევდეს აზრთა
სხვადასხვაობას. ასე, მაგალითად,
2001 წლის 23 ოქტომბერს, ეროვნუ-
ლი ბანკის შესახებ საქართველოს
ორგანულ კანონში შეტანილ იქნა
ცვლილებები. განახლებული კანონის
მე-19 მუხლის მე-2 პუნქტში ვკითხუ-
ლობთ: **„აუდიტორული სამსახურის
უფროსს შეუძლია გადადგეს თა-
ნამდებობიდან, რაც არა უგვიანეს
3 თვით ადრე უნდა აცნობოს პრე-
ზიდენტს. ამასთან იგი შეიძლება
გადააყენონ ეროვნული ბანკის
საბჭოს გადაწყვეტილებით მე-11
მუხლში მოცემული ერთი ან რამ-
დენიმე მოთხოვნის საფუძველზე“**.¹
ეს მაშინ, როცა აღნიშნული კანონის
შესაბამისად, მე—11 მუხლი გაუქმე-
ბულია. ასევე, სრულყოფას საჭირო-
ებს საბანკო მენეჯმენტის მეთოდური
სახელმძღვანელო ინსტრუქციები.
მხედველობაში გვაქვს ის გარემოება,
რომ ზოგიერთ შემთხვევაში, არასწო-
რად არის გაგებული მენეჯმენტის
მნიშვნელობა. აღნიშნული ტერმინი
გაიგივებულია მენეჯერთან, კერძოდ
კი — უფროს ხელმძღვანელ მუშაკებ-
თან, რაც დაუსწავლად მიგვაჩნია.
აზრობრივად გაუმართავია შემდეგი
წინადადებები: **„ასეთი შეზღუდვები
მენეჯმენტს მისცემს საკრედიტო
პორტფელის მართვის დამატებით**

1 საკანონმდებლო მაცნე, 1114,
თბილისი, 2001, გვ. 32.

საშუალებას“², **„აიძულებს მენეჯ-
მენტს“**, **„მენეჯმენტის მიერ სეს-
ხების გაცემის პროცედურები“³,
„მენეჯმენტი ვალდებულია“**, **„მე-
ნეჯმენტი გაერკვეს“⁴, „შემმოწმე-
ბელმა მენეჯმენტს უნდა მისცეს
რეკომენდაცია“**, **„განხილულ უნდა
იქნეს უფროს მენეჯმენტთან შეხ-
ვედრისას“⁵, „მენეჯმენტმა უნდა
წარმოადგინოს იმ ანგარიშთა სია“⁶,
„უფროსი მენეჯმენტი“**, **„ბანკის მე-
ნეჯმენტის დაპირებები“**, **„მენეჯ-
მენტის ხელფასები“**, **„მენეჯმენტის
ანგარიშგება“** და ა. შ.

ამასთან, დიდი მნიშვნელობა
ენიჭება საფინანსო ზედამხედვე-
ლობის სააგენტოს კვალიფიციური
კადრებით დაკომპლექტებას, ვინაი-
დან კომერციული ბანკების ზედამ-
ხედველობის გაუმჯობესება მნიშ-
ვნელოვნად არის დამოკიდებული
სააგენტოს მიერ განხორციელებულ
პოლიტიკაზე, რომელმაც უნდა უზ-
რუნველყოს საბანკო კანონმდებ-
ლობის სრულყოფა, კომპლექსური
მენეჯმენტის დანერგვა, ინოვაციური
სფეროს გაფართოება, ზედამხედ-
ველობის ფუნქციის გაუმჯობესება,
კომერციული ბანკების საიმედოობის
სრულყოფა ანაბრების დაზღვევის
მექანიზმის ფორმირებით, აქტივების
მართვის მეთოდების დანერგვა, რაც
საქართველოს კომერციულ ბანკებს
შესაძლებლობას მისცემს გააუმ-
ჯობესონ აქტივების და პასივების
სტრუქტურის ხარისხი და ამასთან,
ბაზარზე მოძებნონ უფრო მომგები-
ანი სეგმენტები.

ჩვენს მიერ განხილული პრობ-
ლემების წარმატებით გადაწყვეტის
მიზნით, საფინანსო ზედამხედველო-
ბის სააგენტომ თავისი საქმიანობა
ისე უნდა წარმართოს, რომ ხელი
შეუწყოს ქვეყნის საბანკო სისტემის
სრულყოფას. მეცნიერ-ეკონომის-
ტთა გარკვეული ნაწილის აზრით,
**ჯერ მსოფლიოს არ შეუქმნია მო-
საწონი საგადასახადო-საბიუჯეტო
მოდელი. აღნიშნული მოსაზრება
ვრცელდება საქართველოს საგა-**

2 კომერციული ბანკის ზედა-
მხედველობა-რეგულირების მეთო-
დოლოგიური სახელმძღვანელო, სა-
ქართველოს ეროვნული ბანკი, თბ.,
1999, გვ. 19.

3 იქვე, გვ. 31

4 იქვე, გვ. 55

5 იქვე, გვ. 71

6 იქვე, გვ. 76

საბანკო საქმე

დასახადო-საბიუჯეტო სისტემაზე ჩვენის აზრით, საბანკო სფეროში, ამ მხრივ, ბევრად უკეთესი მდგომარეობაა, ვინაიდან, უკვე კარგა ხანია, რაც მსოფლიოს ქვეყნებისათვის უმეტესად შემოსული შემოსავლები იდეალური საბანკო სისტემა, რაც განვითარებად ქვეყნებს, მათ შორის საქართველოს, საშუალებას აძლევს გადმოიღონ მათი გამოცდილება და დანერგონ ეროვნული ტრადიციების გათვალისწინებით. ამ მხრივ, პირველ რიგში ჩვენს ყურადღებას იპყრობს აშშ-ს საბანკო სისტემა. როგორც თავად, ამერიკელები აღნიშნავენ, მათ აქვთ „უნივერსალური საბანკო სისტემა, უცუდე სიბრტე პოლიტიკით“.¹ „უნივერსალურობაში“ ისინი გულისხმობენ იმ გარემოებას, რომ მათ ბანკებს შეუძლიათ 100-ზე მეტი ოპერაციის შესრულება, ხოლო „უცუდე სიბრტე პოლიტიკაში“ – კონგრესის მხრიდან საკანონმდებლო შეზღუდვებს. ჩვენს ქვეყანაში, საბაზრო ეკონომიკაზე გარდამავალ პერიოდში, მიზანშეწონილად მიგვაჩნია ამერიკის საბანკო სისტემის გამოცდილების გათვალისწინება, რათქმა უნდა, ეროვნულ ტრადიციებთან შეხამებით.

საქართველოს საბანკო სისტემის კონკურენტუნარიანობის სრულყოფის მიზნით, უპირველეს ყოვლისა, მხარდასაჭერია წინადადება ქართულ კომერციულ ბანკებში ამერიკის შეერთებულ შტატებში უკვე აპრობირებული აქტივების და პასივების მართვის მოდელების დანერგვის შესახებ.

აქტივების განაწილების მოდელის მიხედვით, ბანკისთვის აუცილებელი ლიკვიდური სახსრების მოცულობა დამოკიდებულია ფონდების მოზიდვის წყაროებზე. საქართველოს კომერციულ ბანკებში წარმოდგენილი მოდელის გამოყენება საშუალებას მოგვცემს განვსაზღვროთ რეზერვების ნორმები და მათი მიმოქცევის სისწრაფე. მოდელი განსაზღვრავს „ლიკვიდობა-მომგებიანობის“ რამდენიმე ცენტრს, თვით ბანკის შიგნით. თითქოს, ბანკში არსებობს მოთხოვნამდე, შემნახველი, ვადიანი ანაბრების და ძირითადი კაპიტალის ბანკი. ბანკის ხელმძღვანელობამ უნდა განსაზღვროს მათი განთავსების წესი ყოველი ცენტრიდან. აღნიშნუ-

ლი მოდელის დადებითი მხარეა ის, რომ ასეთი პრინციპით მუშაობისას შესაძლებელია ლიკვიდობის შენარჩუნებისთვის საჭირო რესურსების შედარებით ზუსტად დადგენა.

საქართველოს საფინანსო ზედამხედველობის სააგენტომ უნდა გაითვალისწინოს ამერიკული გამოცდილება ინოვაციური მენეჯმენტის განხორციელებაშიც, ვინაიდან აღნიშნულ სფეროში ამერიკის საბანკო სისტემა ერთ-ერთი მოწინავეა, რაც გამონეწულია იმით, რომ ჯერ კიდევ პირველი კოლონიების შექმნისას ამერიკის კონტინენტზე, ისეთივე თავისუფლად ხდებოდა ბანკების ჩამოყალიბება, როგორც სამეწარმეო ფირმების შექმნა. არ იქნება გადაჭარბებული, თუ ვიტყვით, რომ თითქმის ყველა ახალი საბანკო პროდუქტი ჯერ აშშ-ში იქმნება და შემდეგ ვრცელდება ევროპასა და აზიაში.

აღნიშნული შეეხება დეპოზიტების დაზღვევის კორპორაციასაც, რომელიც, პირველად მსოფლიოში, შეიქმნა ამერიკაში, 1934 წლის 1 იანვარს და დღესაც იგივე პრინციპებით ფუნქციონირებს, როგორც შექმნისას. კერძოდ, დაზღვეული დეპოზიტების მქონე ბანკი კორპორაციას უხდის ანაბრების საშუალო წლიური ნაშთის 1/12-ს ყოველთვიურად, რაც 100 ათას დოლარზე შეადგენს 85 დოლარს. სამაგიეროდ, ბანკის გაკოტრების შემთხვევაში კორპორაცია თითოეულ მესამეზე უბრუნებს ერთი ანგარიშიდან თანხას 100 დოლარის ფარგლებში სრულად, პროცენტებთან ერთად. ანალოგიურად, საქართველოში უნდა შექმნას დეპოზიტების დაზღვევის კორპორაცია, რომელიც დააზღვევს ბანკში განთავსებულ თანხას მინიმუმ 10 ათასი დოლარის ოდენობით მაინც, რაც ხელს შეუწყობს ქვეყნის მოსახლეობის დანაზოგების ბანკებში განთავსებას, ეს კი ქვეყნის ეკონომიკის განხორციელების საფუძველი იქნება.

ასევე, აშშ არის სამშობლო ისეთ საბანკო პროდუქტებისა, როგორიცაა: „ვესტერნ იუნინის“ მომსახურება, რომელსაც 100 წლოვანი ისტორია აქვს, ასევე, ასწლოვანი ისტორია აქვს ლიზინგს და ფაქტორინგს. პირველი ქალაქის ფული, ჩინეთის შემდეგ, სწორედ აშშ-ში გამოუშვეს 1690 წელს, მასაჩუსეტის შტატის ქალაქბოსტონში. ამერიკაში შეიქმნა

¹ Рид Э. и др. Коммерческие банки, М., Прогресс, 1991. с. 33.

პირველი საკრედიტო ბარათებიც, აგრეთვე, საანგარიშსწორებო პალატა, რომლის ფუნქციონირება მიმოქცევისთვის აუცილებელი ნაღდი ფულის წარმოქმნამდე შემცირების საშუალებას იძლევა, რაც ეროვნული ვალუტის სიმტკიცეზე მოქმედი ერთ-ერთი ფაქტორია. ამერიკული წარმომავლობისაა შემდეგი შეღავათიანი პროდუქტები: საბ-

ლანკო და მოთხოვნამდე კრედიტი, ნაუ-ანგარიში, დეპოზიტური სერთიფიკატი, ფაქტორინგი, ლიზინგი და ა.შ., რომელთა დაწესება ქართულ კომერციულ ბანკებს საშუალებას მისცემს შეინარჩუნონ ძველი და მოიზიდონ ახალი კლიენტები.

და ბოლოს, ჩვენს შეხედულებას ადასტურებს ის გარემოება, რომ იაპონიის საბანკო სისტემის გაძლი-

ერება მეორე მსოფლიო ომის შემდგომ პერიოდში განაპირობა იმან, რომ იაპონელებმა შეძლეს თავიანთ ქვეყანაში დაენერგათ ამერიკელი კოლეგების წარმატებები.

ჩვენს მიერ გაანალიზებული იქნა საქართველოს კომერციული ბანკების ეფექტიანობის მაჩვენებლები რეტროსპექტივაში. 1998 წლიდან შეიმჩნევა პოზიტიური დინამიკა,

ცხრილი 1.

საქართველოს კომერციული ბანკების საქმიანობის ეფექტიანობის დინამიკა 1995-2011 წლებში პროცენტებში¹

წლების დასახელება	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2007	2008	2009	2010	2011
ეფექტიანობის კოეფიციენტი მოგება/აქტივები ROA	-2.5	- 1.4	- 1.2	1.2	2.2	- 1.2	1.6	1.9	1.1	0.2	1.3	1.9
ეფექტიანობის კოეფიციენტი მოგება/კაპიტალი ROE	15.1	-5.4	- 4.1	-3.9	6.4	-4.0	5.2	9.6	6.1	9.9	7.7	12.1

¹ ეფექტიანობის მაჩვენებლები გათვლილია საქართველოს საბანკო სექტორის კრებსითი აქტივებისა და პასივების საფუძველზე

საბანკო საქმე

თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ 2000 წელს კვლავ ნეგატიური ტენდენცია აღინიშნა. 1999 წელი კი ყველაზე ეფექტიანი იყო, როგორც წინა პერიოდთან, ისე შემდგომ წლებთან შედარებით. აღნიშნულ წელს ეფექტიანობის მაჩვენებელი, გაანგარიშებული მოგების შეფარდებით აქტივებთან – ROA 2,2%, ხოლო გაანგარიშებული მოგების შეფარდებით კაპიტალთან – ROE 6,4%, რაც აღემატებოდა 1995 წელს, შესაბამისად, 15 და 2,5%-ით, ხოლო 2001 წელს 0,6% და 1,2%-ით. 2008 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით ROA შეადგენდა 1,9%, ხოლო ROE – 9,6%. 2009 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით ROA შეადგენდა 1,1%, ხოლო ROE – 6,1%, რაც ბევრად ნაკლებია, როგორც წინა წლის, ისე წინა პერიოდის მაჩვენებლებთან შედარებით. 2010 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით ROA შეადგენდა 0,2%, რაც, ასევე, ძალიან შემცირებულია არა მარტო წინა წლებთან შედარებით, არამედ წინა პერიოდთან შედარებითაც, ხოლო ROE – 9,9%, რაც აღემატება როგორც წინა წლებს, ისე მომდევნო წელს. 2011 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით ROA შეადგენდა 1,3%, ხოლო ROE – 7,7%, რაც ბევრად ნაკლებია, როგორც წინა წლის, ისე წინა პერიოდის მაჩვენებლებთან შედარებით. 2012 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით ROA შეადგენდა 1,9%, ხოლო ROE – 12,1%, რაც შესაბამისად 0,6 და 4,4%-ით აღემატება წინა წლის მაჩვენებლებს. (იხ. ცხრილი 1).

ცხრილში მოცემული მაჩვენებლები ადასტურებს, რომ ქართული კომერციული ბანკების გარკვეული ნაწილის ხელმძღვანელობა ისე ვერ მართავს საბანკო რისკებს, რომ, ერთის მხრივ, არ შემცირდეს მომგებიანობა და, მეორე მხრივ, შენარჩუნებულ იქნას ლიკვიდობის სათანადო დონე.

2012 წლის 1 იანვრის მონაცემებით საქართველოს კომერციული ბანკების აქტივები 11 მლრდ. 837 მლნ. ლარია, სააქციო კაპიტალი 1 მლრდ. 942 მლნ. ლარს შეადგენს, განაღდებული საწესდებო კაპიტალი 779 მლნ. ლარია, კაპიტალის რეზერვები – 928 მლნ. ლარი, გაუნაწილებელი მოგება – 235 მლნ. ლარი, ბანკების დეპოზიტები – 574 მლნ. ლარი, არასაბანკო დეპოზიტები – 6 მლრდ. 168 მლნ. ლარი, იურიდიუ-

ლი პირების დეპოზიტები – 808 მლნ. ლარი, ფიზიკური პირების დეპოზიტები – 2 მლრდ. 360 მლნ. ლარი, სამთავრობო დეპოზიტები – 316 მლნ. ლარი, ნაღდი ფულადი სახსრები – 472 მლნ. ლარი, ფულადი სახსრები საბანკო ანგარიშებზე – 1 მლრდ. 814 მლნ. ლარი, საინვესტიციო ფასიანი ქაღალდები – 983 მლნ. ლარი, წმინდა სესხები – 6 მლრდ. 896 მლნ. ლარი, სამეწარმეო სექტორსა და შინამეურნეობაზე გაცემული სესხები – 7 მლრდ. 453 მლნ. ლარი, სესხების შესაძლო დანაკარგების რეზერვები – 588 მლნ. ლარი. მისაღები პროცენტები და დივიდენდები – 104 მლნ.

ლარი, ინვესტიციები საწესდებო კაპიტალში – 278 მლნ. ლარი.

აღნიშნული მაჩვენებლები არ ნიშნავს იმას, რომ ქართულმა კომერციულმა ბანკებმა მიაღწიეს კონკურენტუნარიანობის სრულყოფილ დონეს. ბანკების ხელმძღვანელებს და მენეჯერთა გუნდს ჯერ კიდევ ბევრი აქვთ გასაკეთებელი იმისათვის რომ მათი ბანკები გახდეს საერთაშორისო საბანკო სისტემის კონკურენტუნარიანი წევრები.

ციური ოკრუაშვილი
სდასუ ასოცირებული
პროფესორი

FOR COMPETITION IMPROVEMENT IN GEORGIAN BANKING SYSTEM

Ciuri Ogruashili
SDASU Profesor

Resume

In order to take an active part in the world economic development processes it is necessary for Georgia to form stable banking system. Transition on market economy raises questions of deep reformation in banking system

Despite of the fact that Georgia was not prepared to those changes that took place at the end of XX century, in country was adopted: new banking law, regulation and supervising system of banking (were implemented International Financial reporting Standards IAS, IFRS) was created new methodology of risk assessment and etc.

Despite of positive tendencies, there are a lot of things to be done in banking system: 1) to perfect banking law. 2) To implement complex management 3) To broaden innovation sphere 4) To increase supervision function of National Bank. 5) To provide stability of commercial banks, with forming deposit insurance system 6) To implement asset management system. 7) To create marketing services.

Implementation of above mentioned conditions will enable commercial banks to improve their asset and liability structure on market. To find more profitable market segment. All these will give them opportunity to function in a competitive environment.

In the research author discusse the improvement of innovative management in the Georgian banking system. Development of banking system is impossible without the using of innovations. XXI century is the period of implementing new bank services and conducting new experiments in the sphere of finance. Modern innovative development must include management in the world and also in Georgia. Development of innovative management enables us to make new conclusions and to get more generalized results.

For Georgian banks it's important to increase the quality of offered service permanently and share the western experience creatively in this sphere.

According to the data, on the modern stage there are about 300 kinds of banking services in Georgia. In Russia are 70 of them and in Georgia about 30. Thus there are unused resources in this sphere. We reckon rational first of all to form the system of deposit insurance (in the form of corporation), to implement categories such as: deposit certificate, blank credit and credit at short notice, new account, factoring, leasing and etc.